GÖTEBORGS UNIVERSITET

INSTITUTIONEN FÖR SOCIOLOGI OCH ARBETSVETENSKAP

ATT NAVIGERA I DET KOMPLEXA:

En kvalitativ studie av lärares emotionella hantering av misstankar om våldsutsatta barn

Hanna Eriksson & Emma Dahlström

Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	Sociologi
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Vårtermin 2024
Handledare:	Henrik Lundberg

Abstract

Examensarbete: 15 hp

Program och/eller kurs: Sociologi

Nivå: Grundnivå

Termin/år: Vårtermin 2024

Handledare: Henrik Lundberg

Examinator: Henriette Frees Esholdt

Nyckelord: lärare, våldsutsatta barn, emotional labour, feeling rules, emotion management, communities of coping.

Syfte: Syftet med föreliggande studie är att bidra med kunskap om hur lärare i Göteborg hanterar misstankar om våldsutsatta barn, vilket kan ge en ökad förståelse kring vilka resurser som är betydelsefulla för lärare i arbetet. Det specifika syftet är undersöka vilka känslor och tankar som uppstår bland lärare vid misstankar om våldsutsatta barn.

Teori: Teorierna som vi valt att analysera materialet utifrån är emotion management, emotional labour, feeling rules och communities of coping.

Metod: Studien har genomförts med en kvalitativ metod. Vi genomförde semistrukturerade intervjuer med sju lärare verksamma i låg- och mellanstadiet i Göteborg stad för att undersöka vilka känslor och tankar som uppstår hos dem vid misstankar om våldsutsatta barn.

Resultat: Huvudresultaten av studien är att lärare använder sig av emotionella strategier vid misstankar om våldsutsatta barn. En stor del av lärarna upplever oro i samband med att misstankar uppstår medan andra diskuterar emotionella strategier i form av en balansgång mellan profession och privatliv. Resultatet tyder även på att relationer till elever och kollegor är viktig för hur lärarna hanterar misstankar. Vidare pekar resultaten på att lärare behöver tid för att

skapa relationer till elever för att kunna upptäcka våldsutsatthet. Slutligen visar resultatet av studien att lärare anser det kollegiala stödet vara betydelsefullt vid hantering av misstankar om våldsutsatta barn. Utbildning om våld under lärarutbildningen samt fortbildning på arbetsplatsen visade sig vara bristfällig. Samtliga redogör för hur det inte funnits under deras yrkesliv. Det råder dessutom delade meningar om betydelsen av kunskap om våld.

Förord

Vi vill först och främst tacka samtliga respondenter som bidragit med berikande berättelser om sina erfarenheter och upplevelser. Vi vill även tacka vår handledare Henrik som stöttat oss i arbetet och bidragit med synpunkter. Till sist vi vill tacka varandra för ett bra samarbete under uppsatsarbetet.

Innehållsförteckning

1. Inledning **1**
1.1 Syfte och frågeställningar 2
1.2 Definition av våldsutsatta barn 2
2. Tidigare forskning **3**
2.1 Emotioner i arbetet 3
2.2 Skolsköterskors erfarenheter 3
2.3 Konsekvenserna av våld 4
2.4 Beslut att anmäla eller inte 4
2.5 Lärares osäkerhet i mötet med våldsutsatta elever 5
2.6 Sammanfattning av tidigare forskning 6
3. Teori **7**
3.1 Emotion management 8
3.2 Emotional labour 8
3.3 Feeling rules 10
3.4 Communities of coping 10
4. Metod och etiska reflektioner **11**
4.1 Metodval 12
4.2 Urval 12
4.3 Tillvägagångssätt och databearbetning 14
4.4 Etiska överväganden 15
4.5 Tillförlitlighet och trovärdighet 16
5. Resultat och analys **16**
5.1 Stöd och resurser 17
5.2 Ansvar och skolans rutiner 22
5.3 Emotioner i arbetet 25
6. Slutsatser **29**
7. Avslutande diskussion **30**
7.1 Vidare forskning 32
8. Litteratur- och källförteckning **33**
9. Bilagor **36**
Bilaga 1: Intervjuguide 36
Bilaga 2: Informationsbrev 38

1.Inledning

I april 2024 rapporterade nyhetsmedia om ytterligare barn som dött till följd av våld i Sverige. Den misstänkte förövaren var barnens pappa. Fallet beskrivs som det andra under kort tid där barn fallit offer för dödligt våld. Tidigare under 2024 hittades en pojke död i Södertälje där den misstänkte gärningsmannen likaså visade sig vara barnets vårdnadshavare (Damon Dastory & Lundvall, 2024). Socialstyrelsen beskriver våldsutsatthet bland barn som ett stort samhällsproblem. En nationell undersökning under 2022 visar att våld såsom exempelvis försummelse och psykiskt våld från en förälders sida har ökat sedan 2016. Socialstyrelsen belyser hur utsatthet av våld kan orsaka psykisk och fysisk ohälsa bland barn (Socialstyrelsen, u.å.). En studie om konsekvenser av våld visar att barn påverkas negativt psykiskt genom sämre självkänsla, svårigheter i relationer med andra barn och även i deras skolgång (Byrne & Bryan, 2007). Våldsutsatthet bland barn visar sig dessutom förekomma främst i hemmet och våldet utövas av en vuxen i familjen. En svårighet, enligt Socialstyrelsen, är att en stor del av barnen aldrig berättar om sin situation och att vuxna i deras närhet inte heller ställer frågan. Det visar sig att vuxna sällan frågar barn om deras situation även när det finns misstankar (Socialstyrelsen, u.å.).

Tidigare forskning visar att det finns osäkerhet och bristande kompetens bland lärare såväl i Sverige som internationellt när det gäller våldsutsatta barn. Lärare uttrycker att det är ett komplext och känsligt ämne där resurser som kunskap och stöd av skolan saknas. I Markström och Müngers (2017) studie framkommer det hur lärare i Sverige anser sig vara personligt ansvariga för att göra en orosanmälan och att ett hinder i många fall kan vara att det påverkar dem emotionellt. Resultatet av Selvik och Helleves (2023) studie tyder på liknande upplevelser bland lärare i Norge där osäkerhet kring bemötande av våldsutsatta elever är utbrett. Lärare anser att det är ett ansvar som sträcker sig utanför deras eget kompetensområde samt att tid och stöd av annan personal påverkar hur de griper sig an problemet (Markström & Münger, 2017; Selvik & Helleve, 2023).

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med föreliggande studie är att bidra med kunskap om hur lärare i Göteborg hanterar misstankar om våldsutsatta barn. Det specifika syftet är undersöka vilka känslor och tankar som uppstår bland lärare vid misstankar om våldsutsatta barn. I och med att vi studerar känslor och emotioner hos lärare är studien ett bidrag till emotionssociologin och även ett bidrag till forskningsfältet om emotioners påverkan i läraryrket och våldsutsatta barn.

Tidigare forskning kring ämnet behandlar förskollärare, gymnasielärare och annan skolpersonal. Vi har valt att studera låg- och mellanstadielärare då det behövs mer aktuell forskning om hur gruppen hanterar våldsutsatta barn. Det finns en relevans att studera denna grupp eftersom undervisning tar mer plats än i förskolan och tiden för relationer begränsas. Låg- och mellanstadielärare har dessutom möjlighet att fånga upp barnen i tidig ålder.

För att kunna uppfylla studiens syfte utgår vi från följande frågeställningar:

- Vilka resurser och vilket emotionellt stöd anser låg- och mellanstadielärare vara viktiga vid hantering av misstankar om våldsutsatta barn?

- På vilka sätt resonerar låg- och mellanstadielärare om hur de påverkas emotionellt av skolans rutiner vid misstankar om våldsutsatta barn?

- Vilka emotionella strategier använder sig låg- och mellanstadielärare av vid misstankar om våldsutsatta barn?

1.2 Definition av våldsutsatta barn

I studien använder vi oss av en specifik definition av “våldsutsatta barn”. Vi utgår från FN:s barnrättskommittés definition, som innefattar barn som utsätts för olika typer av fysiskt eller psykiskt våld, vilket kan vara försummelse, olika former av övergrepp, misshandel eller utnyttjande. Vi inkluderar även ytterligare en form av våld utöver det som ingår i FN:s definition, vilket är barn som är vittne till våld i nära relationer (Socialstyrelsen, u.å.).

2. Tidigare forskning

I följande avsnitt presenterar vi den tidigare forskning inom ämnet som ligger till grund för utformandet av vår studie. Vår studie bidrar till forskningsfältet om emotioners påverkan i läraryrket och våldsutsatta barn. Vi har valt att använda oss av fem studier som på olika sätt berör lärares erfarenheter och upplevelser samt våldsutsatthet bland barn. Till att börja med redogör vi för mer övergripande studier om emotioners betydelse för lärare i arbetet, annan skolpersonals erfarenheter av misstankar om våldsutsatta barn och konsekvenser av våldsutsatthet. Resultaten av studierna framhäver relevansen av att studera lärares känslor och tankar vid misstankar om våldsutsatta barn. Vidare presenterar vi på ett djupgående sätt två studier om lärares erfarenheter och strategier vid orosanmälan samt lärares upplevelser av möten med våldsutsatta elever. Vi har utformat vår studie utifrån den kunskap som studierna bidrar med samt de luckor vi har hittat angående syfte, frågeställningar och metod.

2.1 Emotioner i arbetet

Lärare använder sig av emotioner dagligen i sitt arbete genom interaktioner med kollegor och elever. I en studie av Hargreaves (2000) framgår det att även undervisningen präglas av emotioner. Lärarnas användning av emotioner visar sig fungera som antingen ett sätt att bygga relationer med kollegor och andra vuxna eller skapa distans. Resultatet av studien visar att emotionell förståelse är betydelsefull för goda relationer mellan kollegor. Emotionell förståelse innebär att lärare har förväntningar på kollegor och sig själva angående hur de bör agera emotionellt. Genom förståelse skapas emotionella geografier som förstås som normer på arbetsplatsen. Det framgår av studien att tre typer av emotionella geografier anses vara viktiga vid interaktioner med elever: politisk, fysisk och att vara professionell som lärare (Hargreaves, 2000).

2.2 Skolsköterskors erfarenheter

I en studie av Sundler et al. (2019) uppmärksammas skolsköterskans roll i att känna igen och upptäcka våldsutsatta barn för att kunna skydda barnen. Syftet med studien är att beskriva svenska skolsköterskors erfarenheter av misstankar, identifiering och rapportering av våldsutsatta barn. Resultatet från studien visade att skolsköterskor med kortare erfarenheter av yrket rapporterade mindre erfarenheter av barnmisshandel. Studien visade att det inte fanns

några skillnader som berodde på antalet elever i skolan. Skolsköterskorna uttryckte att samarbetet mellan de olika yrkesrollerna i och utanför skolan är avgörande. De uttryckte också behov av att få löpande utbildning och professionell handledning inom ämnet.

2.3 Konsekvenserna av våld

I en studie utförd på Nordirland av Byrne och Bryan (2007) framgår det på vilka sätt som våld i hemmet kan påverka barn och vikten av ett samarbete mellan olika yrkeskategorier. Syftet med Byrnes och Bryans studie är att utforska lärares och socialarbetares perspektiv på hur våld i hemmet kan påverka barns skolprestationer. Även lärare och socialarbetares nuvarande arbete och vilka luckor som finns i deras arbete behandlas i studien. Yrkeskategorierna som deltog var socialarbetare, EWO (Education Welfare Officer) och lärare i grundskolan. Det framgår av resultatet att det finns en enighet mellan yrkesgrupperna om att effekterna av att barn som bevittnar eller utsättas för våld i hemmet kan få stora negativa konsekvenser på barnens utbildning. Alla intervjupersoner i Byrnes och Bryans studie var eniga om att våld i hemmet påverkar barnens beteende i form av sämre självkänsla, skolarbete och relationer med kamrater.

2.4 Beslut att anmäla eller inte

En studie av Markström och Münger (2017) visar att det råder osäkerhet bland lärare i Sverige när det kommer till att göra en orosanmälan vid misstanken om att ett barn utsätts för våld i hemmet. Markström och Münger studerar hur processen kan se ut vid misstankar eller när det finns vetskap om att barn är utsatta för våld i hemmet. Studien undersöker även vad som påverkar beslutet att göra en orosanmälan och vilka argument personalen använder sig av när beslutet motiveras. Syftet med studien är att undersöka erfarenheter och strategier bland skolpersonal när det kommer till att göra eller inte göra en orosanmälan vid misstankar eller vetskap om våldsutsatta barn. Studiens syfte liknar vår studies syfte genom att det berör hur lärare resonerar vid misstanke om våldsutsatta barn samt vilka strategier de använder sig av. Däremot fokuserar Markström och Mängers studie på skolpersonalens anmälningsskyldighet och vad som påverkar personalens val att göra en orosanmälan eller inte. Studien besvarar frågeställningar kring vilka argument skolpersonalen använder sig av för att motivera sitt beslut om orosanmälan samt vad som påverkar beslutet (Markström & Münger, 2017). Vår studie syftar till att belysa hur lärare resonerar och vilka emotionella strategier de använder sig av vid misstankar om våldsutsatta barn.

Studien baseras på fokusgruppsintervjuer och individuella intervjuer med förskollärare, lärare, socialarbetare i skolan, specialpedagoger och skolsköterskor. Resultatet grundar sig främst på fokusgruppsintervjuerna där individuella intervjuer av lärare är en liten del, vilket gör det intressant att fokusera vår studie på enbart individuella intervjuer av lärare. Materialet har analyserats med hjälp av ett socialkonstruktivistiskt perspektiv och med begreppet emotionsarbete. Begreppet emotionsarbete tolkas i studien utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv där etiska dilemman förstås genom de relationer som skapas socialt i skolan mellan individerna (Markström & Münger, 2017).

Resultatet av studien visar att skolpersonal upplever att det finns ett personligt ansvar att göra en orosanmälan vilket gör att bedömningen kan variera beroende på kunskap och individuella emotioner. En orosanmälan förstås som en allvarlig åtgärd som påverkar den enskilda individen känslomässigt, genom att det riskerar att förstöra relationen till barnets föräldrar. Skolpersonalen, i synnerhet lärare, efterfrågar mer stöd från skolan där lärarna anser att beslutet snarare bör tas i samverkan mellan olika professioner på skolan. En stor del av intervjupersonerna uttrycker att ansvaret bör flyttas från individen till institutionen (Markström & Münger, 2017).

Markström och Müngers (2017) studie har bidragit till mer kunskap om hur skolpersonal i Sverige upplever sitt ansvar att göra orosanmälan. Studien har även gett en intressant insikt i hur olika professioner inom skolan ser på varandras ansvar. Resultatet visar att det finns en osäkerhet kring våldsutsatta barn där ökad kunskap och stöd från skolan efterfrågas av skolpersonal, i synnerhet bland lärare. Studien har dessutom öppnat upp för vidare studier kring ämnet där det med fördel går att studera hur lärare hanterar misstankar kring våldsutsatta barn samt hur lärare resonerar kring skolans rutiner. Markström och Müngers studie genomfördes 2017 vilket gör det relevant att studera hur situationen ser ut idag (Markström & Münger, 2017).

2.5 Lärares osäkerhet i mötet med våldsutsatta elever

Selvik och Helleve (2023) utförde en studie som studerar norska lärares upplevelser av osäkerhet i möten med elever som har erfarenheter av våld i nära relationer. Studien undersöker även vilka lösningar lärarna själva föreslog. Syftet med Selvik och Helleves studie är att producera kunskap som kan vara till nytta för yrkesverksamma lärare och beslutsfattare inom området. Selviks och Helleves studie bygger på fokusgruppsintervjuer med lärare som

undervisar elever på gymnasienivå. Totalt medverkade tio lärare med fem lärare i varje fokusgrupp från två olika skolor i Norge. Selvik och Helleve använder sig av teorin *Self-efficacy* och begreppet *peer- mentoring* i sin studie. Resultatet från Selviks och Helleves studie visar att lärarna upplever att de är oförmögna att axla ansvaret för eleverna på grund av bristande resurser. Lärarna anser att de saknar kompetens, tid och ramar för sin professionell roll. De uttryckte inte bara en brist på kompetens utan dessutom på möjligheter att utveckla sin kompetens. Även arbetsbelastningen gjorde att det inte fanns tid för uppföljning av elever och att detta gjorde det svårare för lärarna att avslöja fall av våld. Tiden för individuella samtal med eleverna finns inte och en känsla av osäkerhet kring sådana samtal verkade grunda sig i både brist på tid och kunskap. Lärarna var också osäkra på sin roll i förhållande till annan skolpersonal som till exempel skolkurator och skolsköterska. Enligt Selvik och Helleve berodde detta på att det kan finnas en upplevelse av ständig osäkerhet som växte på grund av bristen av otillräckligt stöd hos lärarna och att osäkerheten kan vara en orsak till att lärare blir utbrända (Selvik & Helleve, 2023).

De skillnader som finns mellan Selviks och Helleves studie och vår är att i den förra utfördes fokusgruppsintervjuer med lärare som undervisar elever på gymnasienivå. Med tanke på det känns det speciellt intressant att i vår studie istället intervjua lärare som undervisar yngre elever för att få ett annat perspektiv. Vi har i vår studie valt att använda oss av individuella intervjuer istället för fokusgrupper eftersom vi vill att lärarna ska kunna prata så öppet som möjligt om sina erfarenheter och inte ska känna sig begränsade av att deras kollegor hör deras åsikter och känslor. Selvik och Helleve (2023) valde att studera lärares upplevelser av mötet med elever som har erfarenheter av våld i nära relationer medan vår studie syftar till att studera vilka strategier lärare använder sig av samt hur lärare resonerar kring skolans rutiner vid misstankar om våldsutsatta barn.

2.6 Sammanfattning av tidigare forskning

Sammanfattningsvis påvisar tidigare forskning att emotioner är en stor del av lärares dagliga arbete och att samarbete mellan olika yrkesroller i och utanför skolan ansågs viktigt för att kunna identifiera våldsutsatta barn. Det framgår dessutom att lärare har en gemensam syn på de negativa konsekvenserna som våld i hemmet kan orsaka och att lärare efterfrågar ökad kunskap och stöd kring våldsutsatta barn. Skolpersonalen upplever ett personligt ansvar för att göra orosanmälan och att kunskap och individuella emotioner kan göra att bedömningen

varierar. Lärare poängterar även att arbetsbelastning gör det svårare att upptäcka fall av våld hos barn.

Resultaten av den tidigare forskningen visar att studierna främst har använt sig av fokusgrupper och har fokuserat på andra yrkesroller än låg- och mellanstadielärare som till exempel förskollärare, gymnasielärare, specialpedagoger och skolsköterskor. Det framgår även av den tidigare forskningen att studierna främst har studerat skolpersonalens anmälningsskyldighet, vad som påverkar och hur lärare upplever möten med elever med erfarenheter av våld. Däremot har ingen tidigare forskning studerat hur låg- och mellanstadielärare hanterar misstankar om våldsutsatta barn och vilka känslor och tankar som uppstår bland lärare vid misstankar om våldsutsatta barn. Genom att hålla individuella intervjuer med låg- och mellanstadielärare kan vår studie bidra till att ge en djupare inblick i hur lärarna hanterar och beskriver deras känslor när de misstänker att ett barn blir våldsutsatt.

3. Teori

Studien undersöker lärares upplevelser och erfarenheter av misstankar om våldsutsatta barn. Det forskningsfält som studien avser att bidra till är emotioners påverkan i läraryrket och våldsutsatta barn. Det empiriska materialet har vi analyserat med hjälp av emotionssociologi. Vi har främst utgått från ett induktivt tillvägagångssätt där vi genom insamlade data fastställt vilka begrepp vi kommer att använda oss av. Vi har däremot till viss del utgått från emotionssociologi som teoretiskt ramverk vid utformandet av studien (Yin, 2013, s.97–98). Med hjälp av emotionssociologi försöker vi förstå hur lärare resonerar kring skolans rutiner samt vilka emotionella strategier de använder sig av vid misstankar om våldsutsatta barn. Emotionssociologi kan ge en förståelse av vad som påverkar lärares agerande och hur det sker i förhållande till normer i yrket och på arbetsplatsen. Vi kommer att analysera vårt material utifrån Hochschilds begrepp *emotional labour* och *feeling rules*, Korczynskis begrepp *communities of coping* samt begreppet *emotion management* (Wettergren, 2013; Hochschild, 2012; Korczynski, 2003).

3.1 Emotion management

Emotioner skapas i sociala sammanhang och ligger till grund för hur människor handlar. Wettergren (2013) utgår från Hochschilds begrepp *emotionsarbete* (emotional labour) när hon diskuterar emotionshantering i organisationer. Det framgår av Wettergren (2013) hur emotioner förstås som mer utvecklade känslor vars uttryck påverkas av normer och kulturell tillhörighet. Emotioner i arbetslivet kan innebära att den anställda tvingas att reglera sina känslor i förhållande till arbetsplatsens regler och normer. Emotionsarbete kan förstås som att det sker på arbetet med kollegor och kunder samt på fritiden till följd av arbetet där den anställda tvingas hantera känslor som uppkommit under dagen. Wettergren (2013) beskriver även *emotionshanteringens* (emotion management) betydelse för de anställda och verksamheten i stort. Det sätt ledningen på arbetsplatsen hanterar emotioner som uppstår bland anställda är viktig. Emotionshanteringen skapar normer på arbetsplatsen som anger vad som är rätt och fel när det kommer till emotioner. Wettergren (2013) beskriver emotionshantering som ett kretslopp där det som förmedlas av chefer kommer att genomsyra hela verksamheten. Hur det kan se ut skildrar Wettergren med hjälp av ett exempel från Migrationsverket där deras tidigare generaldirektör arbetade för att skapa en positiv bild av myndigheten. Generaldirektörens emotionshantering resulterade i att medarbetarna kunde gå från att känna skam över arbetet till att känna stolthet. Det skapade en positiv känsla som även påverkade hur medarbetarna pratade om sitt yrke i privatlivet (Wettergren, 2013, s.11,59-61, 69–70). I analysen använder vi oss av emotionshantering för att förstå hur lärarna påverkas av skolans rutiner. Hur skolans rutiner kring misstankar om våldsutsatta barn ser ut kan påverka hur lärarna väljer att agera och vilka emotioner som uppstår i samband med det.

3.2 Emotional labour

Hochschild (2012) beskriver känslor som en del av ett mänskligt skådespel där det går att särskilja två olika ageranden, nämligen *ytagerande* (surface acting) och *djupagerande* (deep acting). Ytagerandet är det som syns utanpå kroppen där ansiktsuttryck och kroppsspråk förmedlar känslor till andra. Det kan förstås som ett filter där känslor appliceras på kroppen snarare än att vara en del av personen vilket även kan anpassas till omgivningen. Hochschild (2012) skildrar hur ytagerandet kan komma till uttryck genom hur en skådespelare agerar på scenen. I en teater använder sig skådespelaren av sitt kroppsspråk för att gestalta en roll och

ge uttryck för känslor. Det kan uppfattas som genuint av publiken, däremot är det endast ett uttryck som syns utanpå kroppen och inte något som är en del av skådespelarens inre känslor. Djupagerandet däremot innebär att den känsla som syns utanpå kroppen även kommer inifrån och förstås därmed som mer genuin. Känslouttrycken uppstår mer spontant än vad som sker i ytagerandet. Hochschild (2012) beskriver hur djupagerande kan användas för att tvinga kroppen att undvika vissa känslor. I svåra emotionella situationer kan djupagerande användas för att exempelvis förhindra att man ska känna sorg eller ilska och på så vis besparas smärta. Det emotionella agerandet beskriver Hochschild som ett emotionsarbete (Hochschild, 2012, s.35–39).

Emotionsarbete (emotional labour) sker dels i privatlivet, men även i det offentliga där känsloregler styr hur arbetet ska utföras. Emotionsarbete kännetecknas av att vara ett arbete som sker mellan personer, ansikte-mot-ansikte, det innebär även att anställda utvecklar ett känslomässigt tillstånd samt att det känslomässiga tillståndet i viss mån kontrolleras av arbetsgivaren genom utbildning och tillsyn. Hochschild (2012) beskriver främst hur emotionsarbete går att förstå i serviceyrken som bland flygvärdinnor och skuldindrivare. Flygvärdinnor och skuldindrivare uppfattas som varandras motsatser där den ena utför en tjänst medan den andra tar betalt. Flygvärdinnor förväntas vara mjuka, trevliga och sympatiska gentemot sina kunder medan skuldindrivare snarare förväntas uttrycka sig med skarp ton och vara misstänksamma. Lärare kan förstås som ett yrke som befinner sig mellan dessa två motpoler där emotionsarbete även är en del av arbetet. Lärares kontakt med elever sker ansikte-mot-ansikte i skolan och deras relation möjliggör olika emotionella tillstånd. Däremot råder det inte någon kontroll från ledningens sida, i detta fall rektorer, på det sätt som Hochschild skildrar emotionsarbete. Det går dock att förstå hur lärare på egen hand kontrollerar det emotionella arbetet hos sig själva genom att förhålla sig till normer inom skolan och förväntningar bland elever och deras föräldrar (Hochschild, 2012, s.137–138,147,153). Genom att använda sig av begreppet emotionsarbete går det att analysera hur lärarna använder sig av emotioner i arbetet och hur det påverkar dem i yrket. Vid misstankar om våldsutsatta barn uppstår emotioner hos lärarna som går att förstå med hjälp av begreppet.

3.3 Feeling rules

Hochschild (2012) beskriver *känsloregler* (feeling rules) som något som emotionsarbetet orienteras efter där regler påverkar hur känslorna uppfattas av andra och av personen själv. När känslor uppstår hos individer sker samtidigt ett övervägande av hur andra personer kommer att uppfatta känslorna utifrån rådande normer. Känsloregler påverkas av olika sammanhang och kan även variera utifrån kön eller klass. Hochschild (2012) skildrar hur regler kan komma till uttryck genom normer om hur män och kvinnor bör agera emotionellt. Känsloregler kan även baseras på situationer, som exempelvis på en begravning där det finns förväntningar på att sörjande ska uppleva genuin sorg. I det fall en sörjande inte uppvisar sorg kan det komma att uppfattas som ett avvikande beteende. Detta kan skapa en förvirring bland andra personer men också hos personen själv genom att de tvingas förhålla sig till den initiala känslan och den förväntade känslan. Hochschild (2012) illustrerar detta förhållande med en berättelse om en kvinna som efter att ha förlorat sin pappa upplevde svårigheter med att visa sin sorg. Personer i kvinnans närhet förväntade sig att kvinnan skulle uppvisa sorg i form av att gråta. När kvinnans beteende inte stämde överens med det förväntade skapades en förvirring bland personer i hennes närhet men även hos kvinnan själv. Kvinnans känslor uppfattades som opassande utifrån de känsloregler som är kopplade till situationen (Hochschild, 2012, s.56–59,63). Med hjälp av begreppet känsloregler går det att undersöka hur lärare förhåller sig till normer om känslor kopplat till arbetsplatsen och läraryrket. Vi använder oss av begreppet för att analysera hur emotioner kommer till uttryck hos respondenterna gällande våldsutsatta barn. Läraryrket innebär ett nära samspel med elever och till viss del elevernas föräldrar där läraren behöver förhålla sig till flera olika förväntningar. Känsloregler är också någonting som präglar interaktionen mellan kollegor och rektor på arbetsplatsen.

3.4 Communities of coping

Korczynski (2003) redogör för begreppet om *communities of coping* som en del av olika kollektiva strategier för emotionshantering bland servicearbetare. Begreppet är en vidareutveckling av Hochschilds begrepp *emotionsarbete* (emotional labour). Korczynski menar att Hochschild främst fokuserar på individuella emotionella strategier hos servicearbetare och att det gör att viktiga kollektiva funktioner förbises. Communities of coping förstås som en informell strategi där servicearbetare söker stöd hos varandra för att

hantera svårigheter i arbetet. Det gör i sin tur att det skapas en gemenskap på arbetsplatsen som fungerar som en betydelsefull kollektiv strategi. Genom sociala relationer på arbetsplatsen kan servicearbetare med hjälp av varandra hantera svåra situationer (Korczynski, 2003, s.56-58). I en studie av Stroebaek (2013) framkommer det hur handläggare använder sig av kafferaster på arbetsplatsen för att diskutera svåra fall och på så sätt få stöd av medarbetare. Raster under arbetsdagen där handläggarna får möjlighet att samtala med varandra är väsentliga för att kunna hantera stress och emotionella dilemman på arbetet (Stroebaek, 2013, s.387). Korczynski (2003) exemplifierar även hur det kan komma till uttryck på andra arbetsplatser genom en studie av kundservicearbetare på olika call centers. Communities of coping kan även skapas av ledning och chefer på arbetsplatsen för att underlätta för servicearbetare. På en arbetsplats i studien visade det sig att ledningen förmedlade ett budskap av att smärta och stress i viss mån kan vara nödvändig för att kunna uppskatta den positiva responsen. Ledningen införde ritualer som syftade till att hjälpa kundservicearbetare att hantera arga kunder. Genom att ledningen kontinuerligt läste upp positiv respons från kunder till kundservicearbetare och riktade fokus på enskilda anställda fungerade det som en kollektiv strategi. På en annan arbetsplats i studien framgick det hur ledningen använde sig av fortbildning som kollektiv strategi. Fortbildningen innehöll utbildning i hur kundservicearbetare kan förhålla sig till upprörda kunder. Genom olika scenarion fick anställda träna på att utveckla strategier som syftade till att distansera sig känslomässigt och mentalt från kundernas känslor (Korczynski, 2003, s.60,65). Vi kommer med hjälp av begreppet communities of coping att analysera hur lärare använder sig av det kollegiala stödet vid hantering av misstankar om våldsutsatta barn. Vi använder oss av begreppet för att förstå hur skolledningen underlättar för lärarna genom fortbildning om ämnet våldsutsatthet bland barn.

4. Metod och etiska reflektioner

I följande avsnitt redogör vi för hur vi har gått tillväga under studiens gång samt vilka överväganden som har styrt oss i valet av metod, urval och databearbetning samt vilka etiska överväganden vi har gjort.

4.1 Metodval

I studien använder vi oss av en kvalitativ ansats som metod i form av individuella intervjuer av lärare på låg- och mellanstadiet. Vi valde att använda oss av individuella semistrukturerade intervjuer för att få en djupare förståelse av hur låg- och mellanstadielärare resonerar, hanterar och beskriver sina känslor när de fattar misstankar om våldsutsatta barn. Det framgår av Dalen (2015) att kvalitativa intervjuer är en bra metod om man vill ta del av respondenternas erfarenheter, känslor och tankar kring ett ämne. Den semistrukturerade formen gör att respondenterna får möjlighet att prata obehindrat om sina livserfarenheter. Individuella intervjuer gör att man som forskare får en djupare inblick i intervjupersonernas vardag och deras upplevelser av olika situationer (Dalen, 2015, s.16). Kvale & Brinkmann (2014) beskriver den kvalitativa forskningsintervjun i relation till den kvantitativa metoden där skillnaden dem emellan är att den förra presenterar resonemang och tankar snarare än siffror (Kvale & Brinkmann, 2014, s.47). Valet av metod grundar sig i detta där en kvantitativ metod inte hade varit lämplig för vår studie genom att vi undersöker lärares känslor och tankar vid misstankar om våldsutsatta barn.

4.2 Urval

Respondenter söktes genom ett mailutskick till rektorer i Göteborg stad, via ett inlägg på Facebook och via våra egna nätverk. Vi fick ingen respons från mailutskicken till rektorer i Göteborg stad. De flesta respondenter som hörde av sig var från vårt eget nätverk. I studien användes ett kriterieurval. Denna typ av urval innebär att det finns vissa kriterier som måste vara uppfyllda för att någon ska kunna ingå i studien (Dalen, 2015, s.60–61). Kriterierna för våra respondenter var att de skulle vara yrkesverksamma lärare på låg- och mellanstadiet och inneha en lärarexamen. Respondenterna skulle ha erfarenhet av att ha fattat misstanke om att ett barn blir våldsutsatt och de skulle även vara från olika skolor i Göteborgs stad. Inga krav ställdes på kön, ålder eller i vilka ämnen lärarna undervisade i.

Vi valde att studera lärare verksamma på låg- och mellanstadiet med anledning av att vi var intresserade av att förstå hur grundskolor arbetar med misstankar om våldsutsatta barn. I låg- och mellanstadiet introduceras barnen för undervisning och lärarna får mindre tid att umgås med barnen. Barnen har under den tiden levt med våldet en längre tid och kan ha utvecklat

symtom som kan vara svåra att identifiera som tecken på våld. Det är därför intressant och relevant att studera låg- och mellanstadielärares erfarenheter och strategier gällande misstankar om våldsutsatta barn. Under studiens gång fick vi ändra våra kriterier från att enbart gälla legitimerade lärare till även innefatta obehöriga lärare eftersom det till en början visade sig vara svårt att hitta deltagare till studien. Majoriteten av respondenterna i vår studie har en lärarexamen med undantag för några få personer. Bland respondenterna var majoriteten kvinnor vilket inte var avsiktligt, utan ett resultat av vilka som var villiga att ställa upp.

I nedanstående tabell presenteras respondenterna med fiktiva namn, arbetslivserfarenhet, utbildning och nuvarande roll.

Namn	**Arbetslivserfarenhet**	**Utbildning**	**Nuvarande roll**
Annika	13 år. Har arbetat på flera olika skolor i Göteborg stad	Legitimerad lärare	Ämneslärare i flera ämnen på mellanstadiet
Anders	9 år.	Lärare utan behörighet	Ämneslärare i flera ämnen på låg- och mellanstadiet
Emelie	25 år. Har arbetat på flera olika skolor i Göteborgs stad och i övriga Sverige	Legitimerad lärare	Ämneslärare i flera ämnen på mellanstadiet
Lovisa	4 år. Har arbetat på flera olika skolor i Göteborgs stad med omnejd	Legitimerad lärare	Ämneslärare på låg- och mellanstadiet
Karin	20 år. Har arbetat på flera skolor i Göteborgs stad och övriga Sverige	Legitimerad lärare	Resurs på mellanstadiet och i skolbiblioteket
Charlotte	40 år.	Lärare utan behörighet	Lärare på lågstadiet och fritidshem
Patrik	17 år. Har arbetat på flera olika skolor i Göteborgs stad	Legitimerad lärare	Lärare på mellanstadiet och fritidshem

4.3 Tillvägagångssätt och databearbetning

I studien har vi valt att använda oss av tematisering. Vi har till stor del följt de sju stadier som Kvale & Brinkmann redogör för. De sju stadierna är: tematisering, planering, intervju, utskrift, analys, verifiering och rapportering. I ett tidigt skede av studien formulerade vi syfte och inriktning med hjälp av tidigare forskning i ämnet. Vi planerade in samtliga intervjuer med våra sju respondenter som sedan genomfördes med hjälp av en intervjuguide. Tre av intervjuerna utfördes via videosamtal medan resterande var ansikte mot ansikte i enlighet med respondenternas önskemål. Längden på intervjuerna varierade mellan 30–60 minuter. Intervjuguiden utformades enligt en semistrukturerad form där vi delade in frågorna i fyra teman som skulle besvara våra frågeställningar. Vi utgick från dessa fyra teman: Utbildning, erfarenheter av våldsutsatta barn, skolans rutiner och ansvar. Samtliga intervjuer transkriberades och analyserades sedan utifrån de fyra teman som intervjuguiden baserades på. Vi utgick från intervjuguiden samt mönster som framkom av resultatet. Slutligen har vi redogjort för resultatets tillförlitlighet och trovärdighet samt rapportering i form av en resultat- och analysdel (Kvale & Brinkmann, 2014, s.144–145). Resultat- och analysdelen grundar sig i sju kvalitativa individuella intervjuer där vi valt följande teman: emotioner, stöd och resurser samt ansvar och skolans rutiner. Eftersom vi inte hade några tidigare erfarenheter av att hålla intervjuer valde vi att dela upp intervjuerna oss sinsemellan för att ge båda erfarenheter av att styra intervjuer. Under samtliga intervjuer var vi båda delaktiga, men vi skiftade roller mellan intervjuare och bisittare. Bisittaren kunde komma med följdfrågor när det behövdes. I och med att vi båda var delaktiga vid samtliga intervjuer kan en maktobalans mellan oss och respondenterna ha skapats. Det framgår av Kvale & Brinkmann (2014) att forskningsintervjun inte är ett vardagligt samtal mellan jämbördiga. Det är intervjuaren som har den vetenskapliga kunskapen och är den som styr, ställer frågor och bestämmer samtalsämnet. Vår uppfattning är att detta inte var något som märkbart påverkade våra intervjuer. Efter ungefär hälften av intervjuerna upplevde vi att respondenterna tolkade våldsutsatta barn på olika sätt och därför valde vi att lägga till ytterligare frågor i vår intervjuguide där respondenterna fick redogöra för på vilket sätt de uppfattade våldsutsatta barn. Eftersom ämnet kan vara känsligt och väcka starka känslor hos respondenterna informerade vi innan intervjuerna att det inte förelåg ett krav på att de skulle besvara alla frågor och de fick när som helst fick avbryta. Detta inträffade inte under intervjuerna.

4.4 Etiska överväganden

Etiska dilemman vid kvalitativ forskning kan förstås som en balansgång mellan att vilja undersöka människors erfarenheter och upplevelser på djupet och att samtidigt ta hänsyn till etiska aspekter (Kvale & Brinkmann, 2014, s.98). I vår studie har vi utgått från Etikprövningslagen som består av en rad olika krav vid forskning på människor. I studien har vi valt att intervjua lärare och vi berörs därmed av följande etiska krav: krav på samtycke, information, konfidentialitet och nyttjandekravet. I den första kontakten med respondenterna skickade vi ett informationsbrev som innehöll information om studiens syfte, vilken metod vi kommer att använda oss av, information om att personuppgifter kommer att hanteras konfidentiellt och anonymiseras i resultatet, hur materialet kommer att hanteras samt information om att deltagande är frivilligt och kan avslutas när personen vill. I informationsbrevet bifogades även en samtyckesblankett som en del av respondenterna skrev under. De övrigas godkännande mottogs skriftligt via mail. Intervjuerna spelades in och transkriberades vilket samtliga respondenter gav sitt godkännande till. Vi informerade även om att materialet kommer att raderas efter att studien slutförts. Vi är medvetna om att ämnet våldsutsatthet bland barn kan vara ett känsligt ämne att prata om och informerade respondenterna via informationsbrevet och vid intervjutillfället att det inte fanns något krav på att de skulle besvara alla frågor (Dalen, 2015, s.24–28). Inga namn eller detaljer som kan identifiera personerna eller arbetsplatsen finns med i texten för att säkerställa personernas och skolornas anonymitet. Vi valde därför att använda oss av fiktiva namn i resultat- och analysdelen. Vi har också förhållit oss till nyttjandekravet, vilket innebär att information om respondenterna endast får användas i forskningsändamål (Vetenskapsrådet, 2002, s.14). Detta innebar att information från vår studie inte fick användas i annat syfte än för studien.

Vi har tagit hänsyn till reflexivitet i vår roll som forskare under studiens gång. Vi är medvetna om att vi som forskare kan ha haft en påverkan på respondenterna och att relationen till respondenterna under studiens gång i sin tur kan ha haft en inverkan på hur vi valt att analysera materialet. Kvale och Brinkmann beskriver den kvalitativa intervjuforskningen som ett samspel mellan forskaren och respondenterna där relationer kan påverka forskningsresultatet (Kvale & Brinkmann, 2014, s.111–112). Vår förförståelse kring våldsutsatta barn och vårt intresse av att belysa problematiken kan delvis förstås som en drivkraft under studiens gång. Vår förförståelse kan också ha präglat hur vi valt att analysera

det empiriska materialet. Dalen menar att forskaren påverkas av den tidigare förståelsen till ämnet och av den valda teorin i analysen (Dalen, 2015, s.17).

4.5 Tillförlitlighet och trovärdighet

Vi har under studiens gång tagit hänsyn till reliabilitet (trovärdighet) och validitet (tillförlitlighet). Vi anser reliabiliteten vara relativt hög på grund av att respondenternas tidigare erfarenheter inte kommer att förändras. Däremot går den på ett sätt att anses som bristfällig, eftersom respondenterna kan få nya erfarenheter och upplevelser över tid. Det framgår av Kvale & Brinkmann (2014) att reliabiliteten grundar sig i tillförlitligheten i forskningens resultat. Reliabiliteten behandlas i förhållande till frågan om resultatet kan bli det samma vid andra tidpunkter och om resultatet kommer att förändras med andra respondenter eller andra intervjuare. Kvale & Brinkman (2014) redogör även för reliabilitet när det gäller intervjuer och att det behandlas i relation till ledande frågor under intervjun. Detta var något vi under skapandet av intervjuguiden hade i åtanke och något som vi även innan och efter intervjuerna diskuterade som viktigt för att vi inte skulle påverka resultatet. Validitet förhåller sig till studiens trovärdighet och om studien undersöker det den påstås att undersöka (Kvale & Brinkman, 2014, s.295-298). Vi försökte tillgodose kravet på validitet genom att vi under intervjuerna försökte ställa många följdfrågor till respondenterna för att det inte skulle kunna ske några missförstånd eller att det skulle gå att misstolka respondenternas utsagor.

5. Resultat och analys

I följande avsnitt kommer vi att presentera resultatet av vår insamlade empiriska data. Vi har utifrån vår intervjuguide identifierat tre teman som återkommer i materialet. Dispositionen i avsnittet följer frågeställningens ordning: *Vilka resurser och vilket emotionellt stöd anser låg- och mellanstadielärare vara viktiga vid hantering av misstankar om våldsutsatta barn?* besvaras i delanalys *Stöd och resurs*er. *På vilka sätt resonerar låg- och mellanstadielärare om hur de påverkas emotionellt av skolans rutiner vid misstankar om våldsutsatta barn?* besvaras i *Ansvar och skolans rutiner*. Till sist besvaras: *Vilka emotionella strategier använder sig låg- och mellanstadielärare av vid misstankar om våldsutsatta barn?* i delanalys *Emotioner i arbetet.* Genomgående för materialet är att respondenterna delar liknande berättelser kring betydelsen av resurser och stöd, det personliga ansvaret kopplat till skolans

rutiner och emotioner i arbetet. Vi har valt att dela in analysen i följande teman: “Stöd och resurser”, “Ansvar och skolans rutiner” och “Emotioner i arbetet”.

5.1 Stöd och resurser

Samtliga respondenter uttryckte att relationer till elever är en viktig faktor i att en lärare fattar misstankar om våldsutsatthet hos ett barn. Genom att ha goda relationer till eleverna kan lärarna identifiera om eleverna ändrar sitt beteende och eleverna vågar även prata med lärarna. Respondenterna anser det vara viktigt att relationerna är goda för att eleverna ska känna att skolan och lärarna går att lita på, vilket i sig skapar en känsla av trygghet. Det skapar också förutsättningar för att lärarna snabbare kan upptäcka ifall eleverna blir våldsutsatta hemma. Det framgår av respondenterna att för att kunna skapa relationer till eleverna måste det finnas tillräckligt med tid för att bygga relationer. I vissa fall kan tiden saknas och det skapar frustration hos lärarna. Annika uttrycker vikten av att lärare får tid för att skapa relationer med sina elever för att också kunna upptäcka när barnen inte har det bra. Annika uttrycker det på följande sätt:“Viktigt att ha tid att skapa relation, det är så viktigt. Man kan inte tro att lärare bara undervisar för då faller allt sånt här annat mellan stolarna. Så det är jätteviktigt att skapa tid för lärare att ha relation till sina elever.”

Respondenterna redogör även för att tiden med eleverna dessutom påverkas av om lärarna är mentorer eller om de undervisar i ett specifikt ämne. Lärarna hade ofta erfarenheter av båda men beskriver svårigheterna med att skapa samma relationer om de undervisar i ett specifikt ämne. Lovisa beskriver skillnaden på följande sätt:

> Förra året då så hade jag ju liksom mentorskap och jag hade svenska med eleverna och idrott så då blev det ju att man såg dem i korridoren och kunde se dem hela tiden. Nu ser jag ju bara de stå utanför idrottshallen, släpper in dem, lite i omklädningsrummet och sen är det idrott. Så det är väldigt lite kontakt med dem egentligen så att ja kan nog säga att det kommer nog vara lite svårt att upptäcka här.

Annika uttrycker sig så här: “En vikarie har inte samma relation till dina elever, den kommer inte se dom, de kommer ha en sämre dag med en vikarie och vikarien kommer inte fånga upp sånt som ordinarie lärare kan fånga upp”.

Respondenterna uttrycker även att goda relationer med elevernas föräldrar är viktigt för att hantera och resonera vid misstankar. Emelie uttrycker sig på detta sätt: …”Alltså relationer är det viktigaste och relationer är nästan viktigare än undervisningen så vi har väldigt täta relationer med föräldrar”. Emelie beskriver vidare hur en god relation med föräldrarna är viktig när det kommer till att hantera misstankar. Det framgår i följande citat: ” Det är ju för att man ska bygga en bra relation om det någon gång händer någonting [...] det gör också när man behöver ringa hem om saker som kanske en elev har sagt att man klarar det för då har man byggt upp en bra relation med föräldrarna”.

Emelie anser att relationer till föräldrar ibland kan vara lite betungande för lärarna och att kollegor är viktiga för att man ska känna sig trygg i hur man hanterar kontakten med föräldrarna. Det framgår i följande citat av Emelie:” Men jag tycker inte att det är svårt att ringa hem men ibland kan man ju vara lite bekymrad över vilken väg samtalet kommer att gå så om det är något riktigt svårt samtal så brukar jag låta en annan kollega sitta med och lyssna för då är man inte ensam om föräldrarna skulle reagera på något sätt för då har kollegan hört vad vi har pratat om och det är en trygghet”.

Vidare betonar respondenterna även att relationerna till kollegor påverkar hur man hanterar sina misstankar och hur man resonerar kring de misstankar som kan uppstå. Annika anser att det är viktigt att prata och diskutera med kollegor när de fattat misstankar kring om ett barn blir våldsutsatt: ”Jätteviktigt att vrida och vända på de med lärare som eleven träffar mycket om de har sett något eller om de har hört nåt. Det kan vara någon annan som eleven berättar vad som hände för. [...] Man diskuterar absolut det är jätteviktigt att göra för jag har inte hela bilden”. I linje med Annikas beskrivning av relationernas betydelse till kollegor när man fattar misstankar redogör Emelie för en annan aspekt av varför relationerna till kollegor är viktiga: “En anledning till att jag jobbar här är att man kan vara sig själv. Asså vi kan gråta, vi kan skratta, vi kan skrika och vi hjälps åt”.

Sammanfattningsvis tyder ovanstående resultat på att respondenterna uttrycker att relationer mellan kollegor är en viktig del kopplat till hur man resonerar och hur man hanterar sina misstankar. Det framgår av Annikas och Emelies resonemang att relationer till kollegor

påverkar hur man går vidare med sina misstankar och att det känslomässiga stödet från kollegor är viktigt för lärarna. Detta stöd kan förstås utifrån Korczynskis (2003) begrepp communities of coping. Applicerat på vårt fall innebär begreppet att lärarna söker stöd hos varandra för att kunna hantera sina misstankar. Det framgår bland annat av ett citat av Emelie där hon beskriver att hon använder ett kollegialt stöd när hon ska ringa hem till föräldrarna vilket kan ses som en informell strategi och gör att hon känner sig tryggare. De sociala relationerna med kollegor och gemenskapen uttrycks som betydelsefull för hur man går vidare med sina misstankar och kan ses som en kollektiv strategi för att hantera misstankarna bland lärarna (Korczynski, 2003, s.56-58).

Det framgår även av tidigare forskning av Sundler et al. (2019) där skolsköterskor uttrycker att relationer mellan olika yrkesroller på och utanför skolan är en avgörande faktor när det kommer till att känna igen och upptäcka våldsutsatta barn. Även Annikas och Emelies citat vittnar om att de inte behöver överväga hur deras känslor kommer att uppfattas av kollegor. Detta kan kopplas till Hochschilds (2012) begrepp om känsloregler eftersom det verkar finnas normer i deras skolor om att det är okej att visa olika känslor mellan kollegor vilket de båda uttrycker som något positivt till hur de hanterar sina misstankar när det kommer till våldsutsatta barn (Sundler et al., 2019; Hochschild, 2012, s.56–57,63). Resultatet tyder även på att tid för att kunna bygga relationer med eleverna också är en faktor som påverkar att lärarna kan hantera och upptäcka när elever blir våldsutsatta. Annika och Lovisa berättar hur brist på tid kan påverka lärarna när de försöker bygga relationer med eleverna. I tidigare forskning av Selvik och Helleve (2023) framkommer liknande resultat. I studien uttrycker lärare att arbetsbelastningen gjorde det svårare för dem att avslöja våldsutsatthet hos eleverna (Selvik & Helleve, 2023).

Fortsättningsvis diskuteras även utbildning och fortbildning som resurser i läraryrket vid hantering av misstankar om våldsutsatta barn. Respondenterna beskriver hur det varit bristfällig information om ämnet våld under lärarutbildningen. Utbildning inom våld och hur lärare ska hantera det på lärarutbildningen tycks vara obefintlig. Respondenter med äldre examen och de som tagit examen de senaste fem åren berättar samma sak. Lovisa blev legitimerad lärare 2020 och berättar följande när vi frågar om lärarutbildningen bidragit med kunskap om våld: “Nej, jag tror inte det, nu kanske jag har glömt av men det är inga så jag

tänker vi att vi har gjort, arbetat så mycket med nej. Nej, kanske har jag glömt en hel kurs men det är inte så att vi har haft en hel kurs. [...] Jag skulle nog inte säga att det är så mycket fokus på det". Emelie som blev färdigexaminerad lärare för mer än 20 år sedan beskriver utbildningen på liknande sätt: "Alltså jag måste säga att det är ganska dåligt och nu vet jag inte om lärarutbildningen idag har blivit bättre men jag läste ju i och för sig ganska mycket specialpedagogik men det inriktade sig kanske mer på diagnoser, alltså de här vanliga diagnoserna, inte så mycket kanske kring utsatthet hos elever".

Det framgår även hur fortbildning kring ämnet våld varit begränsad under respondenternas yrkesliv som lärare. Genomgående för intervjuerna var att respondenterna uttryckte att vidareutbildning om våldsutsatthet bland barn varit otillräcklig. Respondenter med lång arbetslivserfarenhet säger samma sak som respondenter som arbetat som lärare i mindre än 10 år. När vi frågar om på vilket sätt skolan arbetar för att ge lärare kompetens kring våld svarar Emelie: "Jag tycker att det är ganska lite om man säger just kring det". Lovisa som arbetat i 4 år har liknande svar på frågan: "Nej, det vet jag faktiskt inte, det har inte varit något nu. Nej, inget än". Lovisa berättar däremot hur det under hennes yrkesliv funnits fortbildning inom dödligt våld i skolmiljöer:

> Jag vet ju då i förra terminen när jag var på en skola i Göteborg stad då hade vi, det handlade inte våld men det handlade ändå om att se lite tecken för att då var vi på en utbildning som handlade om ja men så här skolskjutningar. [...] Så det hade vi då på den skolan så att jag har ändå fått med mig en liten utbildning i liksom tecken på det och det är ju inte någon form av våld kanske om de blir utsatta hemifrån men det var ändå att man ser om de kan utföra våld.

Flera av respondenterna berättar att de likt Lovisa genomgått en kurs i dödligt våld i skolmiljöer och att det funnits fortbildning inom andra ämnen.

Respondenternas berättelser om utbildning av våld under lärarutbildningen samt fortbildning under deras yrkesliv liknar varandra. Respondenterna uttrycker att det har varit bristfällig utbildning inom ämnet våld och utsatthet bland barn. Bristen på teoretisk kunskap om våld bland lärarna framkommer även i tidigare studier där lärare i Norge beskriver liknande situationer. I Selvik och Helleves studie uttryckte lärarna en osäkerhet i bemötandet av våldsutsatta elever som en följd av bristen på kompetens (Selvik & Helleve, 2023). Det går

även att förstå en avsaknad av communities of coping genom att skolledningen på flera arbetsplatser valt att inte inkludera fortbildning om våldsutsatthet bland barn. Korczynski (2003) beskriver hur fortbildning kan förstås som en kollektiv strategi för att ge anställda verktyg för att hantera svåra situationer. Respondenterna berättar om hur det funnits fortbildning inom andra ämnen snarare än om våldsutsatthet bland barn (Korczynski, 2003, s.60,65).

Respondenterna delar liknande erfarenheter om vilken kunskap de fått under lärarutbildningen samt hur fortbildning om våldsutsatthet bland barn sett ut under deras yrkesliv. När det kommer till attityder gentemot utbildning och fortbildning skiljer det sig bland respondenterna. Respondenterna betonar hur teoretisk kunskap är viktig för att kunna identifiera tecken på våld samt att veta hur de ska hantera misstanken i sitt yrke. Ett vanligt förekommande svar var likt det Karin ger:"Ja, det tror jag nog att man skulle kunna ha och just kolla, titta på det här med tecken vad finns det för tecken, vad ska man vara uppmärksam på. Annika uttrycker däremot praktiska erfarenheter som mer betydelsefulla än teoretisk utbildning om våld. Annika berättar hur det var den verksamhetsförlagda utbildningen som gav henne kunskap. Hon beskriver hur den teoretiska utbildningen saknar egentlig betydelse på följande sätt:

> Ingenting, jag tror inte det är det som behövs. [...] Den teoretiska, det är så pass lite liksom vad ska vi titta på, vad sticker ut och det handlar om att lära sig bygga relationer med elever och det gör man inte teoretiskt, det gör man praktiskt så jag tror att det var bra som det var men det bygger också väldigt mycket på den lokala lärarutbildaren, alltså den man gör sin vfu hos att den har dom glasögonen. Där hade jag tur med att jag hade en som hade.

Även Charlotte delar Annikas uppfattning om att praktisk erfarenhet väger tyngre än en teoretisk utbildning. Charlotte berättar hur hon ser på vad som är viktigt som lärare för att hantera misstankar om våldsutsatta barn: "Det är inte bara liksom med skolan så är det inte bara att man går på universitet och så får man en lärarutbildning för den kan inte liksom ersättas utav det som är verkligheten. Det ser man ju typ exempel liksom det där med det sociala, man lär sig undervisa, man lär sig, men man lär sig inte livet så att säga. Det som är runtomkring".

Respondenternas attityder till teoretisk utbildning liknar vad som framkommer i tidigare forskning kring skolsköterskors erfarenheter av våldsutsatta barn. Sundler et al (2019) beskriver hur skolsköterskor med kortare erfarenhet av yrket även rapporterade erfarenheter av våldsutsatthet i mindre utsträckning. Det påminner om vad Annika och Charlotte berättar om praktisk erfarenhet som mer betydelsefull än teoretisk kunskap. Erfarenhet inom yrket uppfattas som en kunskap som inte kan ersättas av teoretisk utbildning. Karin tillsammans med andra respondenter uttrycker däremot en annan inställning till utbildning inom ämnet. Respondenterna uttrycker sig positivt kring möjligheter till ökad kunskap om våld, vilket även framkommer i tidigare studier av skolsköterskor och gymnasielärare (Sundler et al, 2019; Selvik & Helleve, 2023). Brist på kunskap kan innebära att tecken på våldsutsatthet missas menar många av respondenterna. Resultatet tyder på att respondenterna har olika uppfattningar kring vad som är viktigt vid hanteringen av misstankar om våldsutsatta barn. Det går att förstå med hjälp av begreppet emotionsarbete där respondenterna använder sig av individuella emotionella strategier. Det går att tolka det som att en del av lärarna utgår från tidigare erfarenheter när det kommer till vilka strategier de använder sig av medan andra lärare värderar teoretisk kunskap. Det emotionella arbetet hos respondenterna när det kommer till misstankar om våldsutsatta barn kan förstås utifrån deras strategier (Hochschild, 2012, s.137–138,147,153). Respondenternas attityder kan även tolkas utifrån arbetsplatsens förhållningssätt till teoretisk utbildning. Hochschilds begrepp känsloregler går att applicera genom att förstå hur normer kopplat till fortbildning även kan påverka lärarnas attityder (Hochschild, 2012, s.56–57,63).

5.2 Ansvar och skolans rutiner

Ett tema som genomsyrade respondenternas utsagor var det personliga ansvaret och skolans rutiner att hantera misstankar om våldsutsatta barn. Detta påverkar lärarna i deras beslut att göra en anmälan. Samtliga respondenter uttrycker även att skolans rutiner är viktiga när det kommer till hur man hanterar misstankar om att ett barn blir våldsutsatt. De uttrycker även att det är bra att det inte är lärarna som behöver göra orosanmälan, utan att det är skolan som står för den. Emelie redogör för hur hon går tillväga när hon fattat misstanke om att ett barn blir våldsutsatt och hur hon upplever rutinerna:

> Vi vänder oss direkt till elevhälsan och då lyfter de ju den eleven där och sen är de ju de som beslutar hur de går vidare då och det kan väl se olika ut men det beror ju på

> vad vi lyfter [...] Jag tycker det är bra. Man blir tagen på allvar och att dom vill liksom hjälpa till och också dom tar tag i det då så att det inte lämnas på mig utan de är dom som tar över ärendet.

Karin berättar hur hon går tillväga när hon fattar misstanke och understryker samtidigt att det är viktigt att det är skolan som står för anmälan, vilket belyses på följande sätt:

> Då går jag till kuratorn på skolan, skolkuratorn det är dit jag går och jag men man kanske pratar med kollegor också men om jag fattat misstanke, om jag känner att här är det något som inte är bra då går jag dit och så får dom göra orosanmälan [...] När jag har gått till kuratorn då har jag lämnat det där. [...] Det tycker jag är jättebra för då blir det skolan som har hand om det och inte bara jag.

Annika redogör också för att det är bra att lärarna inte själva står med i anmälan utan att det är skolan och högsta chefen som står för anmälan. Annika tar även upp ett annat perspektiv att lärarna också har ett personligt ansvar och att det är viktigt för lärarna att komma ihåg att de har en egen skyldighet att anmäla. Annika framhäver det på följande sätt: “Det gäller också för lärare att komma ihåg att man har en egen skyldighet att se till att det blir gjort [...] att det blir omhändertaget men du har faktiskt inte skyldighet att vara den som lämnar in om du vet att det är någon annan som gör det, om du vet att någon annan gör det, inte tror, utan du måste veta”.

Det framgår även av en respondent att det påverkade henne på hennes tidigare arbetsplats där hon upplevde att det inte fanns stöd från skolan och att de inte tog ansvar för situationen. Emelie redogör för hur det påverkade henne på tidigare arbetsplats i följande citat:

> Jag upplevde inte stödet från skolan riktigt. Jag upplevde det mer att det var jag som person som hade gjort en anmälan och då blev det lite mer jobbigt liksom i relation till föräldrar för då var de mer mig de var arga på istället för skolan [...] Men det tyckte jag blev lite jobbigt när det blev liksom mer riktat mot mig för där var det inte skolan som tog sitt ansvar i det sammanhanget.

Respondenterna uttrycker det personliga ansvaret som en stor del av arbetet och att det finns en press på lärarna som kan bli känslomässig. En respondent uttrycker att det är skönt att inte längre ha lika mycket personligt ansvar i form av ett mentorskap. Karin uttrycker det som ett

mer personligt ansvar att vara mentor och att hon tycker det är skönt nu när hon inte längre är det. Karin uttrycker det på följande sätt: “Samtidigt är det ganska skönt för det tär ju på en, man blir ju, beror på hur man är som person också. En del verkar som de kan skaka av sig det mesta, men ja jag är inte riktigt sån”.

Det framgår även att ansvaret som kommer med läraryrket kan vara påfrestande för lärarna även utanför jobbet för att man vill göra ett bra jobb. Emelie uttrycker att det personliga ansvaret som hon känner kan påverka henne. Emelie redogör för hennes känslor kring det personliga ansvaret på följande sätt:

> Jag älskar mitt jobb och jag tycker att det är jätteroligt men det tar också jättemycket på energin och nu har jag blivit bättre med åren faktiskt och liksom inte ta hem massa jobb och inte ta med mig eleverna hem [...] Det är svårt, det är jättesvårt och många barn har man ju med sig hem och om man vill liksom göra ett bra jobb.

En annan aspekt som Emelie uttrycker är att läraryrket idag inte bara handlar om undervisning utan att det ställs också ett krav på att lärarna. Emelie förtydligar detta på följande sätt: “Man är inte lärare lika mycket som man är typ nästan psykolog, terapeut och föräldrarådgivare. Det liksom överväger ju nästan lärardelen nu och det är tufft ibland att få ihop, planera sina ämnen, prata med föräldrar, trösta elever och få hit dem till skolan”.

Ovanstående redogörelser belyser att respondenterna uttrycker att det personliga ansvaret och skolans rutiner för att hantera lärares misstankar om våldsutsatta barn påverkar lärarnas känslor inför att göra en anmälan. Det framgår av tidigare forskning av Markström & Münger (2017) att respondenter i deras studie uttrycker att ansvaret bör flyttas från lärarna till institutionerna vilket respondenterna i vår studie uttrycker att skolan nu gör. Det framgår även att skolpersonal upplever att det finns ett personligt ansvar att göra en orosanmälan vilket gör att bedömningen kan variera beroende på kunskap och individuella emotioner (Markström och Münger, 2017). Respondenterna i vår studie uttrycker det som något positivt att det är skolan som står för anmälan och inte lärarna personligen. Detta kan förstås med begreppet emotionshantering där en kan förstå skolans rutiner när det kommer till att det är skolan som bär ansvaret att göra anmälan. Detta kan påverka hur lärarna mår i relation till hur rutinerna fungerar (Wettergren, 2013, s.11,59-61, 69–70). Det framgår även av Emelie när hon

beskriver sin tidigare arbetsplats där hon upplevde att skolan inte tog det ansvar som hon hade hoppats på och att detta påverkade henne på ett negativt sätt emotionellt.

Det framgår dessutom att lärarna känner ett personligt ansvar även utanför arbetstid och att de upplever krav på att man idag inte bara som lärare ska undervisa, utan man ska ha ett ansvar på flera områden som inte har med undervisningen att göra. En respondent uttrycker även att det är skönt att inte längre vara mentor eftersom det för med sig ett större ansvar. Detta förhållande kan man förstå med hjälp av Hochschilds (2012) begrepp emotionsarbete. Det framgår av Emelie och Karins citat att de i skolmiljön försöker förhålla sig till de normer och förväntningar som ställs och att emotionsarbetet som kommer med förväntningarna gör att de också upplever krav som gör att de tar med sig arbetet hem efter skolan. En kan också förstå hur lärare upplever ett större ansvar från skolan när de har ett mentorskap och att detta gör att lärare upplever ett större emotionsarbete (Hochschild, 2012, s.137–138,147,153).

5.3 Emotioner i arbetet

I och med att lärare skapar sociala relationer med eleverna uppkommer också mycket känslor i interaktionen dem emellan. Respondenterna belyser hur deras nära relationer med eleverna ger upphov till känslor som väcker inspiration och motivation till att agera. Anders beskriver hur känslor har en positiv inverkan på honom i relation till att agera: “Det påverkar mig nog rätt positivt för man känner att man blir en förebild åt de här barnen som kan ha det tufft och att de känner att en high five av mig klockan åtta på morgonen är grymt [...] jag känner att man bidrar och gör det till en bättre plats”. Lovisa berättar liknande om känslor som en motivation i arbetet:

> Alltså egna känslor, jag tänker väl att känslor man får som kommer upp är oftast kanske något som är bra om man tänker utifrån om man märker att vi kan påverka eleven liksom, att man får en känsla om någonting så kanske det är bra att ta upp med någon annan. Liksom att man, jag har fått den här känslan nu eller den här eleven är lite nere och man tar vidare det sen så man ändå diskuterar det med andra kollegor.

Charlotte uttrycker hur hon ser på eleverna som sina egna barn och att det skapar känslor av att personal och elever på skolan är en familj. Charlotte beskriver det i samband med att vi ställer frågan om hur misstankar om våldsutsatta barn påverkar henne känslomässigt. Charlotte berättar på följande sätt:

> Det påverkar jättemycket. Jag menar, det tycker jag, det är våra barn liksom. Det är allas, så känner jag i alla fall [...] Det blir ju som en familj på något sätt. Det är klart man blir jätteknäckt när det är att man hör att någon inte mår bra, alltså det är fruktansvärt jobbigt.

Emotioner av oro kopplat till misstankar om våldsutsatta elever är även genomgående bland intervjuerna med respondenterna. En stor del av respondenterna uttrycker hur oro är en del av processen av att fatta misstankar och hantera misstankarna. När vi ställer frågan om vilken känsla som uppstod när Anders först fattade misstanke om ett våldsutsatt barn, svarar han: "Jag blev lite ställd… Det blir klump i magen för det är inte så man själv blivit uppfostrad. Att agera mot… Ja, jag vet inte hur jag ska beskriva känslan men det är ingen bra känsla, klump i magen liksom". Lovisa uttrycker hur känslan av oro fortsätter att finnas med under tiden hon är med eleven: "Man blir liksom orolig för eleven om det skulle fortsätta att vara någonting som har hänt. Så det är klart att man har en oro, liksom bara kolla så att det inte sker något mer och eleven är trygg så det är väl det man är orolig för".

Känslor visar sig ha en stor påverkan på lärarna i arbetet där det fungerar som motivation och inspiration till att agera vid misstankar. Det förstås som positivt där känslor används för att uppmärksamma elevernas situationer och som en strategi för att stötta barnen. Det förstås även som något som påverkar respondenterna negativt känslomässigt. Det går att tolka det emotionella arbetet som en process som finns med hos lärarna under lång tid efter att de fattat misstankar. Vid misstankar om våldsutsatta elever är oro en vanligt förekommande emotion bland lärarna. Respondenternas upplevelser av emotioner i relation till elevernas situationer kan tolkas med hjälp av begreppet emotionsarbete. Hochschild (2012) beskriver hur emotionsarbetet sker mellan personer där interaktioner skapar känslomässiga tillstånd hos servicearbetare. I yrket arbetar lärarna nära sina elever, vilket gör att emotioner uppstår som hanteras individuellt. Charlotte skildrar hur det kan se ut genom att hennes nära relationer med elever och skolpersonal påverkar henne starkt emotionellt. Anders beskrivning av sina känslor som en klump i magen kan tolkas som vad Hochschild (2012) kallar för djupagerande

där känslorna uppstår i stunden och kommer inifrån. Känslor som uppstår i samband med att respondenterna fattar misstankar om våldsutsatta elever förstås även som något positivt. Anders och Lovisa beskriver hur känslor är något som uppmuntrar till att agera vilket kan förstås som emotionella strategier (Hochschild, 2012, s.147,153). Detta bekräftar vad som framgår i Hargreaves studie kring emotioner som betydelsefulla i arbetet. I vår data kan vi se hur respondenterna använder sig av emotionell förståelse för att skapa relationer med kollegor och elever. Interaktioner med elever möjliggör olika emotioner hos lärarna (Hargreaves, 2000).

Respondenterna tar även upp hur det finns en gräns mellan privatliv och profession som de behöver förhålla sig till i arbetet. Respondenterna beskriver gränsen i relation till sina egna känslor i rollen som lärare. Gränsdragningen diskuteras i samband med att respondenterna berättar om hur känslor kopplat till misstankar om våldsutsatta barn kan göra att det påverkar deras eget mående. Karin uttrycker sig på följande sätt: “Ja, alltså man blir väl orolig såklart, man blir orolig men måste ändå ha någon slags distans för annars blir man ju uppäten av känslor. Man får liksom ha lite, okej hit men inte längre men det är inte så lätt heller, det är ju jättesvårt”. Charlotte berättar hur hennes oro över elevernas situation kan göra att det påverkar henne även i privatlivet. Charlotte beskriver hur hon efter en akut situation med en elev fortsatte att oroa sig och tänka på eleven även efter arbetet. Charlotte berättar på följande sätt:

> Den där akuta situationen är ju jättetraumatisk egentligen. [...] det är klart att det är ingenting man går hem och bara liksom utan det och då fortsätter man hur har det här barnet det, hur går det då, släpper man då tänker man på helger när barnet inte är i skolan hur går det då. För det handlar ju om, det är så svårt för vi kan inte bara ta vår profession, vi har ju känslor också som när vi är med barnen så det blir väldigt tungt ibland…

Annika beskriver däremot ett annat förhållningssätt till gränsdragningen mellan privatliv och profession. Hon uttrycker att det handlar om hur en är som person och att det som lärare går att distansera sig och inte låta det påverka en personligen alltför mycket. Annika menar att känslor för henne snarare är en källa till inspiration. Annika beskriver det så här:

> Men inte jättemycket, det handlar så mycket om hur man är som person. Det är klart man inte blir glad men jag har också ganska lätt att släppa de jobb liksom, vad som är jobb och vad som [är] privatperson. [...] Kanske känslokall men jag tänker att känslor är en inspiration, men sen handlar det också om att gå in i en yrkesroll. Man kan nog inte helt separera sig själv från en professionell roll, det finns liksom inte men man kan göra det till en ganska stor del och det tror jag man måste göra för att man jobbar med människor…

Gränsdragningen mellan egna känslor och professionalitet i arbetet som respondenterna beskriver kan förstås som en naturlig del av läraryrket. Lärarna förväntas agera professionellt i relation till elevernas situationer samtidigt som respondenterna uttrycker hur känslor påverkar och är en stor del i arbetet med elever. Det går att tolka gränsdragningen som kopplat till känsloregler i läraryrket där lärarna förväntas agera professionellt i svåra situationer med eleverna. Respondenterna beskriver det som ett förhållningssätt där det främst handlar om personliga emotionella strategier vid misstankar om våldsutsatta elever. Det går även att tolka respondenternas individuella strategier utifrån Hochschilds (2012) begrepp djupagerande. Genom att använda sig av professionalism i yrket kan respondenterna distansera sig från känslor som påverkar dem negativt känslomässigt. Det blir en emotionell strategi där respondenterna undviker vissa känslor för att inte behöva påverkas som privatpersoner (Hochschild, 2012, s.35-39,56–57,63). Det går att förstå hur respondenterna utgår från emotionella geografier i interaktioner med elever. Respondenterna uttrycker hur de strävar efter att agera professionellt vid misstankar om våldsutsatta barn (Hargreaves, 2000). Upplevelser av emotioner i arbetet som lärare framkommer även i Markström och Müngers studie av lärares erfarenheter av att göra orosanmälan. Att ta beslut om att göra en orosanmälan eller inte visar sig ha en stor emotionell påverkan på enskilda lärare (Markström & Münger, 2017).

6. Slutsatser

Syftet med vår intervjustudie var att undersöka vilka känslor och tankar som uppstår bland lärare vid misstankar om våldsutsatta barn. Vi kommer att presentera våra slutsatser utifrån våra frågeställningar.

Vilka resurser och vilket emotionellt stöd anser låg- och mellanstadielärare vara viktiga vid hantering av misstankar om våldsutsatta barn? Respondenterna redogör för att kollegor är en viktig faktor vid hantering av misstankar om våldsutsatta barn. Kollegorna är viktiga för att kunna diskutera och resonera kring sina misstankar. Relationen till kollegorna visar sig inte bara vara viktig för att diskutera eventuella misstankar utan är också ett emotionellt stöd. Det framgår av resultatet att kollegor är en bidragande faktor till att lärarna känner trygghet vid hantering av misstankar om våldsutsatta barn. Resultatet av studien visar även att resurser i form av undervisning om våld på lärarutbildningen samt fortbildning på arbetsplatsen är bristfällig. Respondenterna som är legitimerade lärare redogör för hur det under deras utbildning inte funnits någon undervisning om våldsutsatthet. Respondenter som nyligen tagit examen säger samma sak som respondenter som examinerats för mer än 20 år sedan. Liknande resultat går att konstatera när det gäller fortbildning om ämnet där samtliga berättar om hur det varit bristfälligt under deras yrkesliv. Kunskap om vad som kan kännetecknа ett våldsutsatt barns beteende samt hur respondenterna ska hantera misstankar har inte förmedlats från vare sig arbetsgivare eller lärarutbildning. Vidare pekar resultatet på att det finns skillnader i hur respondenterna resonerar om betydelsen av kunskap om våld. Respondenterna uttrycker att kunskap är viktigt för att kunna identifiera tecken på våld och för att hantera misstankar på ett bra sätt. Det framgår även att andra respondenter snarare anser att erfarenheter väger tyngre än teoretisk kunskap.

På vilka sätt resonerar låg- och mellanstadielärare om hur de påverkas emotionellt av skolans rutiner vid misstankar om våldsutsatta barn? Respondenterna i studien var eniga om att det är positivt att det är skolan som står för orosanmälan och att detta leder till att lärarna känner sig trygga med att framföra misstankar om att barn blir våldsutsatta. Resultatet från studien indikerar även att tid är en faktor som samtliga lärare uttrycker som betydelsefull för att kunna skapa relationer med sina elever. Relationen mellan lärare och elever möjliggör att lärare kan upptäcka avvikande beteenden hos eleven. Respondenterna lyfter även det personliga ansvar som följer med yrket. Det påpekar att det i vissa fall kan vara känslomässigt

påfrestande vilket kan göra att de tänker på barnen även utanför arbetstiden. Det framkommer också att en del av lärarna upplever att läraryrket är mer än att bara undervisa och att det ställs krav på att lärarna tar ett stort ansvar även utanför undervisningen.

Vilka emotionella strategier använder sig låg- och mellanstadielärare vid misstankar om våldsutsatta barn? Vilka emotionella strategier respondenterna använder sig av vid misstankar om våldsutsatta barn såg olika ut. Respondenterna beskrev emotioner i relation till motivation och inspiration till misstankar om våldsutsatta barn, vilket förstås genom deras nära relationer med eleverna. En del av respondenterna uttrycker oro som första emotion när de fattar misstankar om våldsutsatta elever. Resultatet av studien tyder även på att flera av respondenterna använder sig av emotionella strategier i sin profession. Balansen mellan profession och privatliv uppfattas av lärarna som viktig i läraryrket. Respondenterna beskriver balansen som svår vid misstankar om våldsutsatta barn då de arbetar med människor och att det gör att respondenterna i många fall tar med sig arbetet hem. Respondenterna fortsätter att oroa sig och tänka på eleverna även efter arbetsdagens slut. Resultatet indikerar att professionalism i läraryrket förstås som en norm eller en känsloregel och att flera av respondenterna använder sig av det som en emotionell strategi.

7. Avslutande diskussion

Något som vi fann speciellt intressant av vårt resultat var att ingen av respondenterna fått kunskap i ämnet oavsett arbetserfarenhet eller utbildning. Vår förförståelse innan studien var att kompetens kring ämnet är begränsad hos lärarna vilket visade sig stämma. Däremot framgick det att den var obefintlig då det varken funnits undervisning på lärarutbildningen eller fortbildning på arbetsplatsen. Detta öppnade upp för reflektion kring kunskap som betydelsefull för hur lärare hanterar och upptäcker våldsutsatta barn.

En av studiens brister skulle kunna vara urvalet av respondenter, eftersom det fanns en viss tidsbegränsning och bekymmer med att hitta deltagare till studien. Eftersom majoriteten av respondenterna i vår studie var kvinnor gav de inte oss möjlighet att se om det finns några skillnader kopplade till kön. Även om vi inte hade för avsikt att studera det hade det varit intressant att se om det finns skillnader mellan kön och emotioner i läraryrket. Våra respondenter arbetar som mentorer, ämneslärare och fritidslärare vilket ger en djupare

förståelse och uppfattning om hur olika lärarroller resonerar och hanterar ämnet. Om respondenterna enbart hade varit mentorer kan det påverka resultatet vad anser tid och ansvar. Resultatet i vår studie visade att tillgång till tid skiljer sig mellan lärarroller, vilket hade kunnat ge en annan bild av vilka möjligheter lärare har för att hantera och upptäcka våldsutsatta barn.

Valet av individuella intervjuer baserades på att vi ville ta del av enskilda lärares upplevelser och erfarenheter om våldsutsatta barn. Om vi istället hade valt fokusgrupper som metod skulle det kunna begränsa hur respondenterna uttrycker sig om deras emotioner kopplat till erfarenheter vilket vi ville undvika.

Vidare kan bristen på kunskap om våldsutsatta barn bland lärare och möjligheter till fortbildning förstås utifrån vilka frågor som prioriteras politiskt. Resultatet i vår studie kan förstås som en effekt av hur kunskap om våldsutsatthet ser ut i stort i samhället. Inför intervjuerna uttryckte flera respondenter att de inte hade erfarenheter av att ha fattat misstankar om våldsutsatta barn. Det visade sig under tidens gång att respondenterna vid flertalet gånger upplevt oro och haft misstankar om att elever blir utsatta i hemmet. Vi upptäckte även att respondenternas definition av våldsutsatthet främst var kopplat till fysiskt och psykiskt våld och att det kan följd av en generell förståelse i samhället.

De teoretiska perspektiven som tillämpades i vår studie var: *emotional labour*, *emotion management*, *feeling rules* och *communities of coping*. Resultatet av vår studie stödjer de teoretiska perspektiven och förståelsen för hur lärare hanterar, resonerar och vilka emotionella strategier som lärare använder sig av när de fattar misstankar om våldsutsatta barn. När vi analyserade respondenternas berättelser fann vi kopplingar till perspektiven och perspektivens tillämpningsbarhet på lärare. Vi upplevde att *emotional labour* var svårt att applicera eftersom vi fick begränsad insyn i hur respondenterna reflekterar över de känslor som uppstår vid misstankar.

Syftet för vår studie var att bidra med kunskap om hur lärare i Göteborg hanterar misstankar om våldsutsatta barn. Det specifika syftet var att undersöka vilka känslor och tankar som uppstår bland lärare vid misstankar om våldsutsatta barn. Vi anser att syftet var forskningsbart och att våra frågeställningar gick att besvara. Däremot kom vi till insikt att det var svårt att studera känslor. Vi har en förståelse för att det kan finnas svårigheter att prata om känslor med

nya bekantskaper och i det sammanhanget. Vi uppfattade även våldsutsatta barn som en laddad term hos lärarna där vi under tidens gång valde att inkludera termen barn som far illa hemma i våra intervjuer. Det hade kunnat ge oss ett rikare material om vi valt att använda oss av barn som far illa hemma från början.

7.1 Vidare forskning

Eftersom vi i vår studie använder oss av individuella intervjuer hade det även varit intressant att vidare forskning kombinerar individuella intervjuer med fokusgrupper för att få ta del av interaktioner mellan lärare och studera diskurser om våldsutsatta barn. Det framgick i vår studie att uppfattningen om våldsutsatta barn varierade bland lärarna och var en annan än den definition vi använde oss av. Detta anser vi som relevant för att kunna få en förståelse för hur diskurser om ämnet påverkar lärares hantering av våldsutsatta barn.

Det hade även varit intressant att undersöka hur konkurrens mellan skolor påverkar hur man hanterar och uppmuntrar lärare i att göra orosanmälan. Under våra intervjuer framgick det att det finns en uppfattning om att skolor vill framstå som attraktiva och att orosanmälningar därmed kan framstås som något negativt. Individuella intervjuer med olika skolledningar runtom i Sverige kring ämnet hade varit av intresse. Studier kring detta kan bidra med kunskap om hur skolledningar påverkar hur våldsutsatta barn uppmärksammas.

Slutligen är det relevant att studera hur lärarutbildningen undervisar om våldsutsatthet bland barn. Resultatet av vår studie visar att lärarutbildningen i Göteborg inte inkluderar våld, det hade därmed varit intressant att intervjua ansvariga på olika lärosäten i Sverige. Det kan ge en förståelse av hur olika lärosäten arbetar med detta samhällsproblem och även uppmärksamma vilken utbildning lärare ges.

8. Litteratur- och källförteckning

Byrne, D. & Brian, T. (2007). Children at Risk from Domestic Violence and Their Educational Attainment: Perspectives of Education Welfare Officers, Social Workers and Teachers. *Child Care in Practice 13*(3): 185–201. https://doi.org/10.1080/13575270701353465

Dalen, M. (2015). *Intervju som metod*. (2., utök. uppl.) Malmö: Gleerups utbildning.

Damon Dastory, S. & Lundvall, S. (2024, 29 april). Pappan häktas efter dubbelmordet i Södertälje - två barn hittades döda. *SVT Nyheter.* https://www.svt.se/nyheter/lokalt/sodertalje/en-haktad-for-dubbelmord-i-sodertalje-tva-barn-hittades-doda

Hargreaves, A. (2000). Mixed emotions: teachers´perceptions of their interactions with students. *Teaching and Teacher Education, 16*(8), 811-826.

https://doi.org/10.1016/S0742-051X(00)00028-7

Hochschild, A.R. (2012). *The managed heart: commercialization of human feeling ; updated with a new preface*. Berkeley, Calif.: University of California Press.

Korczynski, M. (2003). Communities of coping: Collective emotional labour in service work: The Interdisciplinary Journal of Organization, Theory and Society. *Organization, 10*(1), 55-79.
https://doi.org/10.1177/1350508403010001479

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun.* (Tredje [reviderade] upplagan). Lund: Studentlitteratur.

Markström, A. M., & Münger, A. C. (2018). The decision whether to report on children exposed to domestic violence: perceptions and experiences of teachers and school health staff. *Nordic Social Work Research, 8*(1), 22–35.

https://doi.org/10.1080/2156857X.2017.1405837

Selvik, S. & Helleve, I. (2023). Understanding Teachers´ Uncertainty in Encounters with Pupils with Experiences of Domestic Violence. *Scandinavian Journal of Educational Research,67*(4), 650-662.
https://doi.org/10.1080/00313831.2022.2042845

Socialstyrelsen. (u.å.). *Våld mot barn.* Hämtad 2024-04-04 från
https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/vald-och-brott/vald-i-nara-relationer/vald-mot-barn/

Stroebaek, P. S. (2013). Let's Have a Cup of Coffee! Coffee and Coping Communities at Work. *Symbolic Interaction*, *36*(4), 381–397.
http://www.jstor.org/stable/symbinte.36.4.381

Sundler, AJ., Whilson, M., Darcy L., & Larsson, M. (2019) *Swedish School Nurses' Experiences of Child Abuse.* The Journal of School Nursing. 2021;37(3):176-184.
https://doi.org/10.1177/1059840519863843

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning.* Stockholm: Vetenskapsrådet.
https://www.vr.se/download/18.68c009f71769c7698a41df/1610103120390/Forskningsetiska_principer_VR_2002.pdf

Wettergren, Å. (2013). *Emotionssociologi*. (1. uppl.) Malmö: Gleerups utbildning.

Yin, R.K. (2013). *Kvalitativ forskning från start till mål*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

9. Bilagor

Bilaga 1: Intervjuguide

Inledande frågor:

-Vill du börja med att berätta lite om dig själv? Namn, vilken årskurs du är lärare i och i vilka ämnen?

-Hur lång arbetslivserfarenhet har du?

-Hur länge har du jobbat på den här skolan?

-Har du arbetat på andra skolor innan denna?

-Vad tänker du på när vi säger våldsutsatta barn? Tänker du att det är skillnad på ett barn som far illa hemma och ett våldsutsatt barn?

-Vilka tecken kan finnas på att ett barn blir våldsutsatt? Vilka faktorer gör att du fattar misstanke?

-Hur ser du på relationen till dina elever och elevernas föräldrar? Hur tror du att den tidigare relationen med barnets föräldrar påverkar dig vid misstanke?

Utbildning

-Har du en lärarexamen? När tog du examen från lärarutbildningen?

-Hur anser du att lärarutbildningen bidragit med kunskap i ämnet och fick du med dig några verktyg för att hantera det?

-På vilket sätt tror du att utbildning i ämnet kan hjälpa till i arbetet som lärare?

-Vad skulle du önska att samhället eller skolan skulle kunna bidra med när det kommer till våldsutsatta barn?

Erfarenhet av våldsutsatta barn

-Har du fattat misstanke om ett våldsutsatt barn någon gång?

-Om du tänker tillbaka på händelsen, vad var din första känsla när du fattade misstanke? Hur hanterade du den känslan?

-Hur resonerade du under händelseförloppet?

-Hur påverkade situationen dig känslomässigt?

-Hur tror du att din känslomässiga reaktion påverkade hur du hanterade situationen?
-Hur går du tillväga när du fattat misstanke om att ett barn är våldsutsatt?
-Hur resonerar du kring dina känslor i relation till din roll som lärare?
-Hur upplever du att relationen med socialtjänsten är? Om du har varit i kontakt med dem?

-Vet du om någon i ditt lärarteam har gjort en orosanmälan? Var det något som diskuterades i gruppen? Hur ser processen ut vid en eventuell orosanmälan eller misstanke?

-Har du gjort en orosanmälan någon gång? Hur gick processen till?
-Tror du att dina erfarenheter har påverkat hur du hanterar det nu?

Skolans strategier

-Hur ser skolans rutiner ut vid misstanke om våldsutsatta barn?
-Hur upplever du att skolans rutiner för att hantera misstankar om våldsutsatta barn fungerar?
-Vilka förbättringar kan du se kring rutinerna?
-Hur ser det känslomässiga stödet ut från kollegor och rektorer?
-Vilka resurser och stöd anser du som viktiga i din roll som lärare för att hantera våldsutsatta barn?
-På vilka sätt arbetar skolan för att ge er lärare kompetens att hantera ämnet? Har det funnits någon utbildning kring ämnet för lärare medan du jobbat på skolan? Eller har du erfarenheter från tidigare?

Ansvar

-Hur går dina tankar kring skolans roll när de kommer till våldsutsatta barn? Hur ser du på ansvaret i din roll som lärare att göra en orosanmälan?
-På vilket sätt tror du att ansvaret påverkar dig känslomässigt?
-Är det något du tycker vi har missat som vi borde tagit upp? Eller något du vill tillägga?

Bilaga 2: Informationsbrev

Vad är det för projekt och varför vill ni att jag ska delta?

Vi som genomför detta projekt heter Hanna Eriksson och Emma Dahlström. Vi genomför projektet som en del av vår kandidatuppsats inom sociologi på Göteborgs universitet och har i syfte att belysa om lärares strategier och hur de resonerar vid misstanke om våldsutsatta barn. Socialstyrelsen beskriver våldsutsatthet bland barn som ett samhällsproblem och med bakgrund av det vill vi studera problemet utifrån lärares perspektiv. Vi anser ämnet som speciellt relevant för att kunna bidra med förståelse kring lärares situation vilket i sin tur kan bidra med kunskap kring vilka stöd och resurser som är viktiga i yrkesrollen. Ditt bidrag till studien kan innebära att lärares situation uppmärksammas samt ge kunskap för framtida studier.

Hur går studien till?

Studien kommer ske i form av intervjuer som beräknas ta cirka 60 minuter. Intervjuerna kommer att spelas in och transkriberas. Intervjun innehåller semistrukturerade frågor, vilket innebär öppna frågor som till exempel "*Hur resonerar du vid misstanke om att ett barn blir våldsutsatt?"* Med hjälp av intervjuerna hoppas vi kunna hitta information som kommer kunna bidra med mer kunskap om lärares strategier och resonemang när de när de misstänker att barn blir våldsutsatta.

Vad händer med mina uppgifter?

Intervjun kommer att spelas in och sedan transkriberas för att säkerställa att informationen är korrekt. Materialet från intervjun kommer att förvaras i 4 månader och sedan raderas.

Hur får jag information om resultatet av studien?

Resultatet av studien kommer att publiceras via en plattform genom vår kandidatuppsats. Om deltagare önskar ta del av resultatet kan vi skicka det personligt till er.

Deltagandet är frivilligt

Deltagande i studien är frivilligt vilket innebär att din medverkan sker genom samtycke där du har rätt att avbryta din medverkan när du vill. Under intervjun behöver du enbart besvara frågor du vill och känner dig bekväm med att besvara. Vi är medvetna om att ämnet kan uppfattas som känsligt. Om du vill delta i studien kan du lämna ditt samtycke via formuläret på nästa sida.

Informera om anonymitet

Den information vi får från intervjuerna kommer att vara anonymiserat och hanteras konfidentiellt. Vilket innebär att personlig information såsom arbetsplats inte kommer att dokumenteras. Efter intervjuerna kommer ljudfilen transkriberas och därefter raderas.

Frågor om studien?

Vid frågor gällande studien kan ni kontakta oss Emma Dahlström och Hanna Eriksson via följande mail: gusdahemag@student.gu.se och guserihaar@student.gu.se. Ni kan även komma i kontakt med vår handledare Henrik Lundberg via henrik.lundberg@socav.gu.se.

Samtycke till att delta i studien

Jag har fått muntlig och skriftlig information om studien och har haft möjlighet att ställa frågor. Jag får behålla den skriftliga informationen.

☐ Jag samtycker till att delta i studien ”Lärares strategier vid misstanke om våldsutsatta barn”

☐ Jag samtycker till att uppgifter om mig behandlas på det sätt som beskrivs i forskningsdeltagarinformationen.

Plats och datum	Underskrift